

SLOVENSKÁ REPUBLIKA

UZNESENIE

Ústavného súdu Slovenskej republiky

III. ÚS 98/2010-17

Ústavný súd Slovenskej republiky na neverejnom zasadnutí senátu 9. marca 2010 predbežne prerokoval sťažnosť R. O., P., toho času v Ústave na výkon väzby B., zastúpeného advokátom JUDr. S. J., Advokátska kancelária, B., vo veci namietaného porušenia jeho základného práva na súdnu ochranu podľa čl. 46 ods. 1 Ústavy Slovenskej republiky, práva na rešpektovanie rovnosti účastníkov konania podľa čl. 47 ods. 3 Ústavy Slovenskej republiky a práva na vyjadrenie sa ku všetkým vykonávaným dôkazom podľa čl. 48 ods. 2 Ústavy Slovenskej republiky, ako aj práva na spravodlivý proces podľa čl. 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd postupom Okresného súdu Bratislava I v konaní vedenom pod sp. zn. 1 T 116/2009 a postupom Krajského súdu v Bratislave v konaní vedenom pod sp. zn. 3 To 138/2009 a jeho uznesením z 19. novembra 2009 a takto

r o z h o d o l :

Sťažnosť R. O. o d m i e t a pre nedostatok právomoci Ústavného súdu Slovenskej republiky na jej prerokovanie.

Odôvodnenie:

I.

Ústavnému súdu Slovenskej republiky (ďalej len „ústavný súd“) bola 7. decembra 2009 doručená sťažnosť R. O. (ďalej len „sťažovateľ“) pre namietané porušenie základného práva na súdnu ochranu zaručeného čl. 46 ods. 1 Ústavy Slovenskej republiky (ďalej len „ústava“), práva na rešpektovanie rovnosti účastníkov konania podľa čl. 47 ods. 3 ústavy a práva na vyjadrenie sa ku všetkým vykonávaným dôkazom podľa čl. 48 ods. 2 ústavy, ako aj práva na spravodlivý proces zaručeného čl. 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd (ďalej len „dohovor“) postupom Okresného súdu Bratislava I (ďalej len „okresný súd“) v konaní vedenom pod sp. zn. 1 T 116/2009 a postupom Krajského súdu v Bratislave (ďalej len „krajský súd“) v konaní vedenom pod sp. zn. 3 To 138/2009 a jeho uznesením z 19. novembra 2009.

Zo sťažnosti a z jej príloh vyplýva, že na sťažovateľa bola Krajskou prokuratúrou v Bratislave (ďalej len „krajská prokuratúra“) podaná na okresnom súde obžaloba pre obzvlášť závažný zločin nedovolenej výroby omamných a psychotropných látok, jedov alebo prekurzorov, ich držania a obchodovania s nimi podľa § 172 ods. 1 písm. b), c) a d), ods. 4 písm. c) zákona č. 300/2005 Z. z. Trestný zákon v znení neskorších predpisov (ďalej len „Trestný zákon“).

Podľa názoru sťažovateľa už prípravné konanie v predmetnej veci bolo vedené spôsobom vykazujúcim závažné nedostatky spočívajúce v procesných pochybeniach orgánov činných v trestnom konaní *„a s tým súvisiacimi neoprávnenými zásahmi do ľudských práv a slobôd obžalovaného. Konkrétne sa jedná o právo stíhanej osoby na vedenie trestného konania v materinskom jazyku.“*

Na základe tvrdenia, že sťažovateľovi nebolo v prípravnom konaní zabezpečené tlmočenie do jeho materinského jazyka – jazyka I., podal sťažovateľ okresnému súdu podnet na *„odmietnutie obžaloby a vrátenie veci prokurátorovi späť do prípravného konania. O podnete rozhodoval Okresný súd Bratislava I dňa 02. 11.2009 na verejnom zasadnutí v rámci predbežného pojednania obžaloby. Verejného zasadnutia sa zároveň zúčastnil prekladateľ z jazyka IGBO, ktorého zabezpečil obhajca obžalovaného. Nakoľko sa*

jedná o verejne známu osobnosť (Hlavný predstaviteľ Ligy aktivistov za ľudské práva) mali OČTK možnosť samostatne túto osobu zabezpečiť, čo sa však z dôvodu hrubého pochybenia nestalo.“.

Na základe vyjadrení sťažovateľa okresný súd na verejnom zasadnutí konanom 2. novembra 2009 uznesením sp. zn. 1 T 116/2009 odmietol obžalobu a vrátil vec prokurátorovi. Podľa názoru sťažovateľa okresný súd „vzal pri svojom rozhodovaní do úvahy najmä skutočnosť, že obžalovanému nebola pretlmočená zápisnica o výsluchu zo dňa 25.09.2009, a to z dôvodu skončenia pracovnej doby vo väznici. Pričom v písomnom vyhotovení rozhodnutia sa nevyporiadal s ďalšími skutočnosťami uvádzanými obhajcom...“.

Proti uzneseniu okresného súdu sp. zn. 1 T 116/2009 z 2. novembra 2009 podala sťažnosť prokurátorka krajskej prokuratúry priamo na verejnom zasadnutí „s tým, že odôvodnenie sťažnosti zašle súdu dodatočne. Odôvodnenie sťažnosti prokurátorky zo dňa 09.11.2009 bolo Okresnému súdu Bratislava I doručené dňa 10.11.2009.

Prokurátorka v odôvodnení poukázala najmä na novú skutočnosť, ktorú osobne na verejnom zasadnutí Okresného súdu neuviedla, a preto nebolo ani obžalovanému ani jeho právnenému zástupcovi umožnené sa k nej vyjadriť.

Taktiež prokurátorka v odôvodnení sťažnosti poprela možnosť pochybenia na strane OČTK, ktoré sa dôkladne nezaoberali právom obžalovaného na vedenie Trestného konania v materinskom jazyku, pričom možnosti zabezpečiť tlmočníka do rodného jazyka obžalovaného ani neskúmali. Týmto spôsobom odôvodnená sťažnosť prokurátorky Krajskej prokuratúry bola však adresovaná len Okresnému súdu Bratislava I, a to bez ďalšej aktivity súdu v tejto veci.

Práve z dôvodu nečinnosti Okresného súdu Bratislava I, adresoval právny zástupca taktiež dňa 09.11.2009 Okresnému súdu žiadosť o zaslanie odôvodnenia sťažnosti prokurátora na adresu Advokátskej kancelárie. Avšak aj napriek snahe právneho zástupcu, Okresný súd žiadosť právneho zástupcu hrubo opomenul, odôvodnenie sťažnosti nezaslal, pričom zároveň spisový materiál predložil Krajskému súdu v Bratislave bez toho, aby o tejto skutočnosti upovedomil obhajcu obžalovaného.

Taktiež zo strany Krajského súdu v Bratislave nebola vyvinutá žiadna aktivita smerujúca k dodržaniu zásady rovnosti účastníkov a kontradiktórnosti konania, nakoľko ani Krajský súd neupovedomil obžalovaného, ani právneho zástupcu obžalovaného

o uskutočnení neverejného zasadnutia v tejto veci. Krajský súd taktiež nezaslal odôvodnenie sťažnosti obžalovanému ani jeho právneho zástupcovi. Krajský súd teda vydal rozhodnutie aj napriek úplnému vylúčeniu obžalovaného a jeho právneho zástupcu z procesu rozhodovania o predmetnej sťažnosti prokurátora.“

Podľa názoru sťažovateľa krajský súd pri rozhodovaní o sťažnosti proti uzneseniu okresného súdu sp. zn. 1 T 116/2009 z 2. novembra 2009 „*absolútne nezohľadnil vyjadrenia právneho zástupcu obžalovaného založené do spisu vedeného Okresným súdom Bratislava I. Krajský súd, ako vyplýva z Uznesenia zo dňa 19.11.2009 vychádzal výlučne z tvrdení prokurátorky uvedených v odôvodnení jej sťažnosti. Krajský súd tak svojím postupom hrubo porušil zásadu rovnosti zbraní, nakoľko vzal za preukázané tvrdenia len jednej zo strán konania, bez prihliadnutia na závažné okolnosti uvádzané druhým účastníkom. Krajský súd teda nevenoval žiadnu pozornosť štúdiu spisového materiálu trestnej veci a s jeho obsahom sa riadne neoboznámil, čo potvrdzuje najmä znenie odôvodnenia rozhodnutia Krajského súdu.“*

Sťažovateľ považuje uvedený postup za zásah do svojich už označených základných práv.

V závere sťažnosti sťažovateľ formuloval svoj sťažnostný petit takto:

„Postupom Okresného súdu Bratislava I v konaní pod sp. zn. 1T 116/2009 a postupom Krajského súdu v Bratislave v konaní pod sp. zn. 3To 138/2009 došlo k porušeniu práva sťažovateľa na súdnu ochranu v zmysle čl. 46 ods. 1 Ústavy SR, čl. 6 ods. 1 Európskeho dohovoru, práva na rešpektovanie rovnosti účastníkov konania v zmysle čl. 47 ods. 3 Ústavy SR, čl. 6 ods. 1 Európskeho dohovoru, ako aj právo sťažovateľa vyjadriť sa ku všetkým vykonávaným dôkazom v zmysle čl. 48 ods. 2 Ústavy SR

Uznesenie Krajského súdu v Bratislave sp. zn. 3To 138/2009 zo dňa 19.11.2009 sa zrušuje.“

II.

Podľa čl. 127 ods. 1 ústavy rozhoduje ústavný súd o sťažnostiach fyzických osôb alebo právnických osôb, ak namietajú porušenie svojich základných práv alebo slobôd, alebo ľudských práv a základných slobôd vyplývajúcich z medzinárodnej zmluvy, ktorú Slovenská republika ratifikovala a bola vyhlásená spôsobom ustanoveným zákonom, ak o ochrane týchto práv a slobôd nerozhoduje iný súd.

Podľa čl. 140 ústavy podrobnosti o organizácii ústavného súdu, o spôsobe konania pred ním a o postavení jeho sudcov ustanoví zákon.

Ústavný súd podľa § 25 ods. 1 zákona Národnej rady Slovenskej republiky č. 38/1993 Z. z. o organizácii Ústavného súdu Slovenskej republiky, o konaní pred ním a o postavení jeho sudcov v znení neskorších predpisov (ďalej len „zákon o ústavnom súde“) sťažnosť predbežne prerokoval na neverejnom zasadnutí bez prítomnosti účastníkov konania.

Pri predbežnom prerokovaní každého návrhu ústavný súd skúma, či dôvody uvedené v § 25 ods. 2 zákona o ústavnom súde nebránia jeho prijatiu na ďalšie konanie. Podľa tohto ustanovenia návrhy vo veciach, na ktorých prerokovanie nemá ústavný súd právomoc, návrhy, ktoré nemajú náležitosti predpísané zákonom, neprípustné návrhy alebo návrhy podané niekým zjavne neoprávneným, ako aj návrhy podané oneskorene, môže ústavný súd na predbežnom prerokovaní odmietnuť uznesením bez ústneho pojednávania. Ústavný súd môže odmietnuť aj návrh, ktorý je zjavne neopodstatnený.

Sťažovateľ namieta v konaní pred ústavným súdom porušenie svojich základných práv v súvislosti s trestným stíhaním jeho osoby v štádiu po podaní obžaloby, konkrétne procesným postupom okresného súdu a krajského súdu pri prejednaní sťažnosti proti rozhodnutiu okresného súdu o odmietnutí obžaloby pri jej predbežnom prejednaní.

Podľa čl. 46 ods. 1 ústavy každý sa môže domáhať zákonom ustanoveným postupom svojho práva na nezávislom a nestrannom súde a v prípadoch ustanovených zákonom na inom orgáne Slovenskej republiky.

Podľa čl. 47 ods. 3 ústavy všetci účastníci sú si v konaní podľa odseku 2 rovní.

Podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru každý má právo na to, aby jeho záležitosť bola spravodlivo, verejne a v primeranej lehote prejednaná nezávislým a nestranným súdom...

Podľa čl. 48 ods. 2 ústavy každý má právo, aby sa jeho vec verejne prerokovala bez zbytočných prietahov a v jeho prítomnosti a aby sa mohol vyjadriť ku všetkým vykonávaným dôkazom. Verejnosť možno vylúčiť len v prípadoch ustanovených zákonom.

Podľa § 243 ods. 1 Trestného poriadku obžaloba podaná na súde pre zločin s hornou hranicou trestnej sadzby prevyšujúcou osem rokov sa predbežne prejedná na verejnom zasadaní; aj na neverejnom zasadaní sa môže obžaloba predbežne prejednať, ak prichádza do úvahy rozhodnutie podľa § 244 ods. 1 písm. a) až i).

Podľa § 243 ods. 2 Trestného poriadku pri predbežnom prejednaní obžaloby preskúma súd obžalobu a zákonnosť dôkazného materiálu. Predseda senátu alebo ním poverený člen senátu podá správu, či obžaloba bola doručená oprávneným osobám a zameria sa na otázky, ktoré treba riešiť.

Podľa § 244 ods. 1 písm. h) Trestného poriadku pri predbežnom prejednaní obžaloby súd obžalobu odmietne a vráti vec prokurátorovi, ak zistí závažné procesné chyby, najmä že boli porušené ustanovenia zabezpečujúce práva obhajoby.

Podľa § 306 ods. 1 Trestného poriadku opravným prostriedkom proti rozsudku súdu prvého stupňa je odvolanie.

Podľa § 306 ods. 2 Trestného poriadku odvolanie má odkladný účinok.

Podľa § 307 ods. 1 písm. b) Trestného poriadku rozsudok môže odvolaním napadnúť obžalovaný pre nesprávnosť výroku, ktorý sa ho priamo týka.

Podľa § 321 ods. 1 písm. a), b) a c) Trestného poriadku odvolací súd zruší napadnutý rozsudok aj pre podstatné chyby konania, ktoré napadnutým výrokom rozsudku predchádzali, najmä preto, že boli porušené ustanovenia, ktorými sa má zabezpečiť

objasnenie veci alebo právo obhajoby, pre chyby v napadnutých výrokoch rozsudku, najmä pre nejasnosť alebo neúplnosť jeho skutkových zistení alebo preto, že sa súd nevysporiadal so všetkými okolnosťami významnými pre rozhodnutie, ak vzniknú pochybnosti o správnosti skutkových zistení napadnutých výrokov, na ktorých objasnenie treba dôkazy opakovať alebo vykonať ďalšie dôkazy.

Podľa § 369 ods. 2 písm. b) Trestného poriadku právoplatné rozhodnutie odvolacieho súdu môže dovolaním napadnúť z dôvodu uvedeného v § 371 ods. 1 obvinený vo svoj prospech proti výroku, ktorý sa ho priamo týka.

Podľa § 371 ods. 1 písm. c) a g) Trestného poriadku dovolanie možno podať, ak zásadným spôsobom bolo porušené právo na obhajobu, rozhodnutie je založené na dôkazoch, ktoré neboli súdom vykonané zákonným spôsobom.

Ústavný súd v rámci svojej rozhodovacej činnosti prihliada na to, že nie je iba jeho povinnosťou (ako súdneho orgánu ochrany ústavnosti) zabezpečovať v rámci svojej rozhodovacej právomoci ochranu základných práv a slobôd vrátane rešpektovania záväzkov vyplývajúcich z medzinárodných zmlúv, ktorými je Slovenská republika viazaná. Túto povinnosť majú aj všeobecné súdy ako primárni ochrancovia ústavnosti (napr. III. ÚS 79/02).

Danú skutočnosť zohľadňuje napokon aj znenie čl. 127 ods. 1 ústavy limitujúce právomoc ústavného súdu vo vzťahu k všeobecným súdom princípom subsidiarity, podľa ktorého rozhoduje ústavný súd o individuálnych sťažnostiach fyzických osôb alebo právnických osôb vo veci porušenia ich základných práv alebo slobôd iba v tých prípadoch, ak o ochrane týchto práv a slobôd nerozhoduje iný súd.

V tejto súvislosti ústavný súd pripomína, že trestné konanie je od svojho začiatku až po jeho koniec proces, v ktorom sa v rámci vykonávania jednotlivých úkonov a realizácie garancií pre ochranu práv a slobôd môžu zo strany orgánov činných v trestnom konaní naprávať, resp. korigovať aj jednotlivé pochybenia. Spravidla až po jeho skončení možno na ústavnom súde namietat' pochybenia znamenajúce porušenie práv a slobôd označených

v čl. 127 ods. 1 ústavy, ak tieto pochybenia neboli odstránené v priebehu samotného trestného konania.

Pokiaľ by ústavný súd na túto skutočnosť neprihliadal, poprel by účel a zmysel opravných prostriedkov v trestnom konaní, ktorým je okrem iného náprava procesných pochybení vo veci konajúcich orgánov verejnej moci (orgánov činných v trestnom konaní a súdov).

Obdobne, v zmysle rozhodovacej činnosti Európskeho súdu pre ľudské práva v prípadoch namietaného porušenia práv podľa čl. 6 ods. 1 a 3 dohovoru vzhľadom na to, že požiadavky čl. 6 ods. 3 dohovoru predstavujú osobitné aspekty práva na spravodlivý proces zaručeného čl. 6 ods. 1 dohovoru, sa úloha súdu v rámci spoločného posúdenia podľa čl. 6 ods. 1 a 3 dohovoru sústreďuje na zistenie, či konanie ako celok vrátane dokazovania (spôsobu vykonania dôkazov) malo spravodlivý charakter (napr. rozsudok vo veci Van Mechelen a iní proti Holandsku, z 23. apríla 1997, § 49, § 50; rozsudok A. M. proti Taliansku zo 14. decembra 1999, § 23, §24).

Predmetom verejného zasadnutia konaného pred okresným súdom 2. novembra 2009 a následne na základe podanej sťažnosti tiež neverejného zasadnutia na krajskom súde 19. novembra 2009 nebolo rozhodovanie o merite sťažovateľovej trestnej veci vo vlastnom slova zmysle – neriešila sa na ňom otázka opodstatnenosti obžaloby, ktorá kladie sťažovateľovi za vinu spáchanie konkrétnych trestných činov. Účelom a predmetom predbežného prejednávania obžaloby je preskúmanie zákonnosti dôkazného materiálu a zistenie, či je možné nariadiť vo veci hlavné pojednávanie, alebo existujú okolnosti odôvodňujúce niektoré z rozhodnutí podľa § 244 ods. 1 Trestného poriadku (postúpenie veci, zastavenie alebo prerušenie trestného stíhania, vrátenie veci prokurátorovi, rozhodnutie o účasti zástupcu záujmového združenia občanov). Účelom predbežného prejednávania obžaloby je aj zistenie, či prokurátor a obvinený nechcú uzavrieť dohodu o vine a treste a prípadný postup podľa § 244 ods. 1 písm. g) Trestného poriadku.

V sťažovateľovej veci bola v rámci predbežného prejednávania obžaloby sporná predovšetkým otázka zákonnosti postupu orgánov činných v trestnom konaní v rámci

prípravného konania, a to vo vzťahu k právu sťažovateľa na tlmočníka a na preklad spisu do jeho materinského jazyka.

Ústavný súd dospel pri predbežnom prerokovaní sťažnosti k záveru, že platná právna úprava trestného konania v súčasnosti umožňuje sťažovateľovi ako obžalovanému v rámci uplatnenia práva na obhajobu domáhať sa právne účinným spôsobom ochrany základných práv a slobôd garantovaných ústavou, ako aj domáhať sa ochrany práv zaručených dohovorom v ďalšom priebehu konania (na hlavnom pojednávaní, prípadne prostredníctvom riadnych a mimoriadnych opravných prostriedkov). Sťažovateľ môže uplatniť v rámci práva na obhajobu argumentáciu týkajúcu sa zákonnosti dôkazov obžaloby, ako aj zákonnosti postupov orgánov činných v trestnom konaní v rámci prípravného konania na hlavnom pojednávaní pred okresným súdom, prípadne využitím opravných prostriedkov (odvolania a dovolania) v trestnom konaní.

Právna úprava trestného konania vychádza zo zásady bezprostrednosti a ústnosti konania pred súdom, ktorý riadi dokazovanie na hlavnom pojednávaní (§ 2 ods. 18 Trestného poriadku). Právna úprava dokazovania na hlavnom pojednávaní (§ 258 až § 273 Trestného poriadku) sa pritom riadi zásadami kontradiktórnosti a rovnosti zbraní a umožňuje obhajobe aktívne sa podieľať na vykonávaní jednotlivých dôkazov, navrhovať dôkazy, ako aj namietat' nezákonnosť alebo spochybňovať vierohodnosť dôkazov proti obžalovanému. Súd je pritom povinný pri svojom rozhodnutí prihliadať len na skutočnosti, ktoré boli prebraté na hlavnom pojednávaní, a opierať sa o dôkazy, ktoré boli na hlavnom pojednávaní vykonané (§ 278 ods. 2 Trestného poriadku). Obhajobe musí umožniť vyjadriť sa ku každému z vykonaných dôkazov a prípadne navrhnúť doplnenie dokazovania (§ 271 ods. 1 a § 272 ods. 2 Trestného poriadku). Pri hodnotení dôkazov môže prihliadať iba na dôkazy získané zákonným spôsobom (§ 2 ods. 12 Trestného poriadku). Vzhľadom na štádium konania v sťažovateľovej trestnej veci, s prihliadnutím na právnu úpravu dokazovania na hlavnom pojednávaní a na systém opravných prostriedkov v rámci úpravy trestného konania pred súdom bude môcť sťažovateľ argumentáciu obhajoby k zákonnosti, úplnosti a hodnovernosti dôkazov proti obžalovanému namietat' v ďalšom priebehu konania, pretože podkladom pre rozhodnutie súdu v jeho veci budú dôkazy vykonané na hlavnom pojednávaní (a nie v prípravnom konaní). Navyše, v právomoci súdu oprávneného konať

o prípadnom odvolaní obžalovaného a taktiež v právomoci súdu konajúceho o prípadnom dovolaní je zrušiť napádané rozhodnutie súdu nižšej inštancie pre podstatné chyby konania, ktoré napadnutým výrokom rozsudku predchádzali, najmä preto, že boli porušené ustanovenia, ktorými sa má zabezpečiť objasnenie veci alebo právo obhajoby [§ 321 ods. 1 písm. a) Trestného poriadku], resp. zrušiť napádané rozhodnutie súdu nižšej inštancie pre porušenie práva na obhajobu zásadným spôsobom [§ 371 ods. 1 písm. c) Trestného poriadku].

Vzhľadom na tieto skutočnosti dospel ústavný súd k názoru, že sťažovateľ mal a má v systéme všeobecného súdnictva k dispozícii účinné prostriedky na dosiahnutie ochrany svojich práv v prípade uznania jeho argumentácie súdmi oprávnenými konať v jeho trestnej veci. Za daných okolností nie je daný dôvod, aby ústavný súd vstupoval v danej fáze prebiehajúceho trestného konania v trestnej veci sťažovateľa do právomoci všeobecných súdov.

Nevyužitie uvedených možností ochrany označeného práva sťažovateľa nemožno nahradzovať sťažnosťou podanou ústavnému súdu, ktorý môže konať len vtedy, ak fyzická osoba alebo právnická osoba nemala inú možnosť účinnej ochrany svojich práv (čl. 127 ods. 1 ústavy).

Z uvedených dôvodov ústavný súd po predbežnom prerokovaní podľa § 25 ods. 1 zákona o ústavnom súde sťažnosť odmietol podľa § 25 ods. 2 zákona o ústavnom súde pre nedostatok právomoci na jej prerokovanie.

P o u č e n i e : Proti tomuto rozhodnutiu nemožno podať opravný prostriedok.

V Košiciach 9. marca 2010